Sabira Stahlberg

Filip hayvan bakçasında

bok pil

Sabira Ståhlberg

Filip hayvan bakçasında

Fazile Nasretdin tärcemäse
Maria Viitasalo räsemnäre

1 ciñel tel

bok pil

2020

Tampere tatar cämiyätenä (Tampereen tataariseurakunta, per. 1943), Finlandiya İslam Cemaatinä (Suomen Islam-seurakunta, per. 1925) häm Oskar Öflund väkıfına matdi yärdämnäre öçen samimi rahmätlärebez.

Ciñel tel däräcäläre

Däräcä 1: İñ ciñel
Däräcä 2: Ciñelräk
Däräcä 3: Ciñel

Şved telendä: Sabira Ståhlberg: *Filip i djurparken*
Tärcemä: Fazile Nasretdin
Eş törkeme: Albina Samarhan,
Kamer Yafay Nogmanov

© Sabira Ståhlberg 2020
© Fazile Nasretdin, tärcemä / Tatar translation 2020
© Maria Viitasalo, räsemnär / illustrations 2020

Bokpil ▸ bokpil.eu
Helsinki 2020

ISBN 978-952-7334-36-2 (Kägaz kitap)
ISBN 978-952-7334-37-9 (PDF)

Bülem 1

Minem isemem Filip.
Min akulalar yaratam.
Akulalar dönya zur häm kurkınıç.
Teşläre küp.
Arkalarınnan ber ütken
kanat çıgıp tora.
Minemçä akulalar şäp.

Min ütken teşle hayvannar yaratam.
Küpme kurkınıçrak,
tagın da kübräk yaratam.
Bez ‒ äti, äni häm min ber
zur akvariumda bulgan idek.

Akvariumda küptörle diñgez balıkları
häm törle diñgez hayvannarı yäşi.

Yaña kameram belän küp
fotoräsemnär töşergän idem.
Äle komputerımda bik
kurkınıç akulalarnıñ şäp räsemnäre bar.
İñ yaratkannarım yulbarıs akulaları.

Äle Bibinur apam häm Sofia kuzinım
bezdä kunakta.

Sofianıñ mäktäbendä tagtil
häm apa eşennän yal könnäre algan.
Alar başka şähärdä toralar.
Cäyen bezgä kunakka kilgälilär.
İke atna toralar. İke atna!
Niçek çıdarga!

Bibinur apanı çıdıy almıym,
şunıñ öçen apa gına dip endäşäm dä.
Ul berkayçan da kızık
närsälär eşlärgä rohsät itmi.

Minem äniyem dä
arada açulı häm nervalı.
Läkin ul apa kebek ük açuımnı kitermi.
Agaçka mengändä, äni kıçkırıp ala:
– Filip, saklan!
Läkin apa:
– Filip, şunnan uk aska töş.
Huştan kitäm! Ahmak.

Bibinur apa bik ahmak keşe.
Anıñ ete tagın da ahmagrak.
Etneñ iseme Bikbay.
Ul keçerük kenä pudel,
iseme üzennän ozınrak.
Bikbayga Bili dip endäşälär,
läkin min Cili dip isem birdem.

Kolakları yögergändä cilferdi.
Apam Ciline bäbäy kebek karıy.
Anı häryakka taşıy.
Törle tatlılar aşata.
Uylap karaçı, ägär dä Cili taza bulsa ide,
dürtayaklı yonlı
kazıga ohşar ide.

Kuzinım Sofia böten
närsäne belä.
Anı da çıdıy almıym.
Ul mine ahmak dip uylıy.
Läkin äni dä,
äti dä anı bik yaratalar.

Äni äytä:
– Sofia bik söykemle.
Ul ädäple dä, akıllı da.
Äti äytä:
– Sofia zihenle.
Filip, siña añardan
ürnäk alırga kiräk bulır ide.

– Yuk rahmät, cavap biräm.
Ul täkäbber.
Min kılançık
keşelärne yaratmıym.

Bülem 2

Sofia turındagı fikerlärem belän äti-änine
ışandıra almadım. Kiresençä.
Äni äytä:
– Sofia sälätle kız. Kitaplar ukıy häm dä bik batır.
Äti östi:
– Filip, siña kübräk ukırga kiräk.
Dävamlı ukıp torsañ, ziräklegeñ arta.
– Yuk rahmät, cavap biräm.
Monnan karaganda ay nindi yırakta,
anı Sofia belä, şik tä yuk.
Läkin min ayga barırga uylamıym.
Min akulalar öyrätergä telim.

– Akulalar yırtkıç hayvannar.
Sine aşap kuyarlar, äni äytä.
– Menä şunıñ öçen. Alar keşene dulkınlandıralar.
Mine aşamıylar. Min alarnı söyäm.
Anı alar belälär, cavap biräm.
Äti belän äni, ikese dä
avır sulap başların selketälär.
– Berkönne Filipka akıl kerer inde, äni äytä.
– Şulay bulsın inde, äti östäp kuya.
Bügen miña apa häm Sofia belän
hayvan bakçasına barırga.
Äti belän äni ikese dä eştä.

Äni äytä Sofia hayvan bakçasın kürergä teli dip.
Sofia bik hayvannar yarata.
Alar turında haman söyläp tora:
– Beldegezme, agaç bakası agaçka menälä,
dip añlata. Filip kebek.

Sofia miña astırtın karıy. Min açulanam.
– Min zooparkka barırga uylamadım, äytäm.
– Anda küñelle, äni äytä.
Sin ürmäküçlär yaratasıñ bit,
– Kurkınıç hayvannarnı räsemgä
töşerä alasıñ, äti äytä.
Kamerañnı onıtma, haterlätä.

Minemçä hayvan bakçası kızıksız.
Anda keçkenä balalar gına bara.
Min teläbräk akvariumga barır idem.
Nurkanatlı balıklarnı yañadan
räsemgä töşerer idem.
Ütkän märtäbä töşergän
räsemnärem bik uñmadı.
Nurkanatnı närsä ikänne beläseñme?
Ul zur häm cäypäk balık.
Anıñ tänendä enälär bar. Koyrıgı ozın häm ütken.
Ul suda äkren genä şuıp yözä.
Bik kurkınıç häm iskitkeç matur da.
Anıñ kebek kurkınıç zatlar
hayvan bakçasında yuk.

Bülem 3

Bibinur apa pudelen zooparkka alıp barırga teli.
– Yuk. Bili öydä kala. Hayvan bakçasına etlär iltärgä yaramıy. Rohsät itelmi, Sofia äytä.
– Bikbay kön buyı yalgız öydä
tora almıy, apa karışa. Ul kurka.
Berkayçan da yalgız kalganı yuk.
– Ännä, et öydä kala, Sofia bik kisken äytä.

Sofia änisenä ”ännä” dip endäşä.
– Sofia Elenora, Bibinur apa süzen başlıy,
läkin şunnan uk däşmi kala.
Çönki Sofia belän söyläşep bulmıy.
Tışka çıkkanda apa işek töbendä tuktıy.
Cilineñ borının übä. Niçä tapkır übä.
– Äle akıllı et bul. Bez tiz kire kaytabız,
dip añlata.

Cili örä. Keçkenä koyrıgın selketä.
Apadan kotılganına şatlana dip uylıym.
– Oy, eşläpämne onıttım, apa baskıçta sizä.
Ul yış-yış onıta.
Yäşel salam eşläpäsen barıp ala.
Eşläpäsendä şämäha bau häm
sarı rozalar belän bizälgän.
– Äle buldım, şatlanıp äytä dä, eşläpäsen kiyä.

Hayvan bakçasına autubus belän barabız.
Tuktalışta küp keşe basıp kötep tora.
Bezgä karıylar. Apanıñ östendä kızıl şakmaklı,
bigräk yämsez külmäk.
Bik katı tavış belän söyli.
Böten keşe söylägänen işetä.
Min anıñ söylägänen hiç tä añlamıym,
çönki teläbräk tıñlamıyça toram.
Küzem apanıñ zur çantasına töşä.
Çanta kömeş tösle, koyaşta yaltırap kitä.
Kızık. Kıymıldapmı aldı?

Nihayät autubus kilä.
İñ berençe bulıp Bibinur apa kerä.
Çantasın idängä kuya da,
yänçegennän akça ezli.

– Vak akçamnı kaya kuydım? ise kitä.
Artıbızda ozın çirat balalar häm olılar,
kötep tora.
Hämmäse zooparkka barırga teli.
Balalar tınıçsızlanalar,
ber-berlären törteşä başlıylar.
Aralarınnan ber malay arkama törtä dä,
apanıñ çantası östenä çänçelep yıgılam.
Çanta kuzgala da, çinau tavışı işetelä.
Bu närsä…dip uylarga gına ölgeräm.
Şunda Cili çantadan sikerep çıga!

Bülem 4

– Bikbay. Akılsız malay!
dip Bibinur apa kıçkıra.
Pudel autubuska yögerep kerä.
Apa anıñ artınnan yögerä. Bileten tülärgä onıta.
Läkin min elegräk ölgeräm.

Autubusnıñ urta cirendä Ciline totam.
Ul şatlanıp örä.
– Fu siña, tukta! Bolay kaçıp
kitärgä yaramıy, Bibinur apa hurlıy.

Ciline koçaklıy. Şunda Sofianı küräm.
Ul barıbıznıñ da yulın tülägän.
Biletlärebez kulında. Bik açulanganga ohşıy.
– Ännä, sin et belän öygä kaytasıñ.
Bez anı hayvan bakçasına
alıp barmıybız, açulanıp äytä.

Apa Cilineñ borının übä.
Sofiaga ise dä kitmi.
– Altınım, äytä. Küz nurım!
– Ännä, Sofia kisätä.
Bibinur apa aña:
– Sofia Elenora, äle citär.
Bez etne zooparkka alıp barabız.

Häm dä anıñ turında artık ber süz dä yuk!
açulanıp äytä.

Sofia ni bulsa äytergä avızın aça,
ä apa inde autubusnıñ artkı öleşendä bara.
Cili koçagında ber urındıkka utıra.
Sofia autubusnıñ aldagı öleşendä utırıp kala.
Yalgız.
– Berkem dä hayvan bakçasında
Biligä dikkat itmäsä yarar, ä itsä, yahşı bulmas,
Sofia üz-üzenä mıgırdana.
– Filip, sin kayda kaldıñ?
Bire kil, apa kıçkıra da, miña kölep kul selkä.

Bibinur apa kotoçkıç keşe.
Amma anıñ yanına barırga kiräk.
Elegräk autubustan töşep kalır idem.
Berkayçan da bolay oyalganım yuk ide.
Bitlärem peşä häm kızara.
Apa berni sizmi. Lıgırdap kına tora.

Miña söyli häm Ciligä dä söyli
häm dä böten autubus aşa
äldä Sofiaga da söyli.
Berkem anı Cilidän başka tıñlamıy.
Et çanta eçendä utırgan da,
keçkenä kara küzlären apaga töbägän.
Min ni eşli alam soñ?

Bülem 5

Nihayät autubustan töşäbez.
Sofia zooparkka kerer öçen biletlär ala.
Açulı ikänen sizäm. Miña kalsa, Bibinur apa monı sizmi. Berni bulmaganday Sofiaga söyli.
Kergändä Sofia apanıñ çantasın yaba da, kırt kisep äytä:
– Bili, äle siña äkren torırga kiräk, şıprtıñ da çıkmasın. Bolay sine tup-turı öygä ozatam.

Äle hayvan bakçasınıñ kereşendä harita karıybız.
– Min iñ başta koşlar kararga telim, Sofia äytä.
Barmagı belän koş räsemen kürsätä.
– Sin niçek teliseñ, apa cavap birä.
Sofia karar kılsın.
Annarı yäşel salam eşläpäsen turayta.
Çantada Cili kıymıldana. Apa çantasın aça.
Cili çinap cibärä. Anıñ başı gına kürenä.
Ul çanta eçendä yabılıp torırga yaratmıy.
Ber bik zur çitlek yanında tuktıybız.
Anda ber agaçka çuar koş kungan.
Et örä başlıy. Koş kuzgalmıy da.
– Bu nindi koş? Börket mikän? apa sorıy.
– Mäçe başlı yabalak, Sofia cavap birä.
Anıñ başında mögez kebek ike çugı bar.
– Bik kızıklıga ohşıy, Bibinur apa äytä.

– Yabalaklar artka kürer öçen
başların äyländerälälär alalar, Sofia añlata.
– Bik küp beläseñ, apa avır sulap ala da,
eşläpäsen turaytıp kuya.

İñbaşlarımnı sikertep alam.
Yabalaklar kurkınıç tügel.
Alar utırıp küzätep kenä toralar.
Äkren genä utırıp tora torgan
hayvannarnı min yaratmıym.
Haräkätle hayvannarnı yaratam.
Bigräk tä yözä torgannarnı.

İkençe, tagın da zurrak, çitlek yanında tuktıybız.
– Diñgez börketläre, Sofia äytä.
Ber börket cide kilo tarta.
Kanatara iñlege yakınça ike metr kiñ.
Alar kübesençä balık aşıylar.
Oyalarınıñ avırlıgı 500 kg nan artık.
Bibinur apa çitlek yanına bara.
– Börketlär kayda? kızıksınıp sorıy.
Nak şul vakıtta ber zur diñgez börkete
uzıp oçıp kitä. Kotoçkıç häm matur börket!
Tın da almıym. Börketneñ tomşıgı ütken,
tırnakları ozın, körän tösle. Kameramnı çıgaram.
Fotoga töşerergä telim, läkin ul artık tiz
oçıp kitä. İke tonık räsem genä töşerep ölgeräm.
Änä, tagın kilä!

Bülem 6

Oy! Börketneñ ikençe kanatı
çak kına apaga timi.
– Yärdäm, Bibinur apa kıçkıra.
Cil apanıñ salam eşläpäsen
alıp kitä dä, çantası cirgä töşä.

Cili katı örä. Çantadan çıgarga tırışa,
läkin kaça almıy.
Çantanıñ zippere kısılıp kalgan.
Apa ber-ike adım artka atlıy.
Arkası artında belderü taktası tora.
Ul anı kürmiçä anarga tup-turı bärelä.
Başın bärä dä:
– Ay, dip kıçkırıp cibärä.

Bik kölke küreneş. Min kölä başlıym.
Apanı tiz-tiz fotoga töşeräm.
Taktada yazılgan:
"Çitlek yanına barırga yaramıy.
Börketlär kurkınıç." Sofia bik açulı:
– Irjayma miña! pışkırtıp äytä.
Kamerañnı monda bir!
Min şunnan uk kölüemnän tuktıym.
Sofia kameramnı kulımnan tartıp alırga tırışa,
amma min tizräk, kaçarga ölgeräm.

Miña yämsez karıy. Annarı äylänä dä,
apanıñ eşläpäsen alırga yögerä.
Apa çantasın kütärä, Cili çanta eçendä.
Eşläpäsen kiyä dä, katı kölep cibärä.
– Bak, kızık hal buldı, äytä.

Bibinur apa berni bulmaganga salışa.
Läkin Sofia kölmi. Anıñ ike bite dä ap-ak.
Sofia kölgänem häm räsemgä
töşergänem öçen bik açulı.
Beraz kurkınam.
Anı berkayçanda mondıy açulı
kürgänem yuk ide.

– Kameradan filmne çıgara alam,
äytäm. Sofia cavap birmi.
Miña taban karamıy da. İrenen teşläp aska,
ayaklarına karap katkan.
– Filip, äle sineñ räteñ, apa yomşak kına äytä.
Kaya barabız? Sin sayla.

– Min kurkınıç hayvannar kararga telim.
Yabalaklar da börketlär kızıksız, cavap biräm.
– Yılannar, apa täklif itä. Sin pitonnar
kürergä teliseñ, älbättä.
– Çınnan da kurkınıçlar häm dä
zähärlelär bulsın, cavap biräm.
Başkası kızıksız.

Bülem 7

Bez ber zur pıyala täräzäle
bina aldında tuktalabız.
Täräzä ütäli koşlar häm
säyer yafraklı üsemleklär küräbez.

– Keçkenä altın töymäm belän
bez tışta kalabız, apa äytä.
Koyaş bik matur balkıy.
Eskämiyädä utırıp beraz vakıt
rähatlänäbez, yalgıy da pudelen koçaklıy.

Binaga kergändä Sofia äldä dä açulıga ohşıy.
Min yomşak kına sorarga tırışam:
– Nigä äniyeñ yılannar häm
ürmäküçlär kararga bezneñ belän kermi?

Sofia ozak cavap birmi tora.
Annarı äytä:
– Ännä yılannardan kurka.
Ürmäküçlärne dä kürä almıy.
– Ahmaklık, äytäm.
– Sin ahmak, Sofia pışkırtıp kuya.
Böten hayvannarnı yaratırga kiräkmi bit.
Sin yaratasıñ dip başkalarga
yaratırga kiräkmi.

Üzeñ ahmak, yalgız uylanam.
Min böten hayvannarnı yaratam.
Yılannar akulalar kebek ük şäp
bulmasa da, alar da hayran.
Amma berni äytmim.

Uylarımnı Sofiaga añlatsam,
ul açulırak kına bula.
Çayan yanında tuktıybız.
Ul baytak keçkenä.
Koyrıgı kalkıp tora da
beraz başı östenä bögelä.
Kameramnı çıgaram.
Räsem şäp uña.

– Beldeñme, çayannar alga,
artka häm yan yakka yögerälä,
Sofia erelänep sorıy.

– Älbättä beläm, cavap biräm.
– Beldeñme, alarnıñ koyrık
enäse genä zähärle dip,
Sofia dävam itä.

– Beläm, cavap kaytaram.
– Alarnıñ ike par tırnakları häm dürt par
sıyrakları bar dip anısın beldeñme, Sofia sorıy.

Anısın belmim,
läkin belgän kebek kılanam.
Tagın da täkäbberräk bulsın dip,
rohsät itmim.

– Alar cılı yaratalar, Sofia añlata.
Çayannarga iñ azınnan
20 däräcä cılılık kiräk.
Alar köndez yoklıylar
dip beldeñme?
Tönen kübesençä aulıylar.
Üzemne ahmak itep toyam.
Bolarnı barısın da miña
belergä tiyeş bulır ide.
Çayannar kurkınıç – min bit
kurkınıç hayvannar turında
barısın da beläm.
Härhaldä belgängä salışam.

– Anı akvariumda totıp
bulır ide, äytäm.
Üz çayanıñ bulsa ide,
nindi küñelle bulır ide.
Şul vakıtta arkabız
artında ayak
atlau tavışı işetelä.

Bülem 8

Bibinur apa kilä ikän.
Ul koçagında Ciline taşıy.
Tirä-yagın kürmi dä.
– Anda ikän sez, pufıldıy.
İskärmästän yañgır yava başladı.
Işık urın tabarga kiräk.

Apa yüeşlängän. Cili tunın kagına.
Su tamçıları östebezgä çäçri.
– Filip çayan teli, Sofia süz citkerä.
– Cirängeç! apa katı kıçkırıp cibärä.
Äniyeñ ni äyter?

Min Sofiaga astırtın bagam.
Ul minnän üç ala.
Äle Bibinur apa miña kanıga,
ä kiç belän äni miña kıçkırır.
Apa barısın da änigä söyli.

Sofia kölä dä änisenä:
– Ännä, siña çäçeñne kiptererga kiräk.
Bädräf änä aldarak uñ yakta, kürsätä.
– Sez dä kilegez. Monda kurkınıç hayvannar
arasında sezne yalgız kaldıra almıym,
apa citdi äytep kuya.

– Min yılannar bagarga telim.
Härhaldä miña alarnı
fotoga töşeregä kiräk, äytäm.
Sofia änisenä:
– Bezne maymıllar
yanında köt, dip äytä.

Min Sofianı añlamıym.
Başta miña açulı da,
annarı bulışa.
Närsä uylıy ikän?
Sorarga telim, amma kurkam.
Sofia borının pıyalaga törtep,
keçkenä kältägä karap tora.

– Gekko. Bu kältä gekko,
Sofia añlata.
Anıñ ayakları vak yonlı.
Alar belän ul divarlarga da
tüşämgä dä menälä.
Ul böcäklär belän tuklana.
Faydalı hayvan.
Äydä!
Äle yılannar yanına barabız,
dip çakıra.

Bülem 9

Anakonda yatkan, yartı gäüdäse suda,
ikençe yartısı komda.
Arabızda pıyala divarı.
Yılannıñ başın da koyrıgın da
kürä almıym, urta öleşen genä.

Sofia añlata başlıy:
– Bu yäşel anakonda.
Ul un metr ozın häm
200 kilodan kübräk tarta.
Anakonda dönyanıñ iñ zur häm
iñ avır yılanı dip sanala.

– Şik tä yuk ul dönya zähärle dä, äytäm.
– Hiç tä tügel. Ul teşli, läkin zähärle tügel.
Anakonda eläktergän tabışın bua.
Krokodilnı da buala,
Sofia karşı kilä.

– Kızık. Anı ul niçek eşli? sorıym.
– Totıp algan azıgın gäüdäse belän
urap ala da bua. Amma,
Filip, siña kurkırga kiräkmi.
Sin tämle tügel. Ketchup belän dä.
– Ha ha, bik kızık, yöz sıtıp cavap biräm.

Bülem 10

Bibinur apa maymıllar binası tiräsendä,
ber çitlek aldında basıp tora.
Cili belän bezne kötä. Ciline bauga bäylägän.
Çitlektä ber maymıl yäşi.
Çitlekneñ räşätkä aralarınnan kulnı kertep bula.
Maymıl da kulın annan suza ala,
läkin üze tışka çıga almıy.

Maymıl keçkenä küzläre belän bezne küzätä.
Ul ber agaç botagında utırgan da,
arkasın kaşıp tora. Zararsızga ohşıy.
– Kızıgı yuk, mıgırdanam.
Çitlek räşätkäse yanına baram da,
kameramnı çıgaram.
– Filip, bik yakınga barma. Maymıl eşläpämne
alırga tırıştı inde, apa kisätä.
Beldermä taktasındagı yazunı ukıym:
"Vakıtlıça çitlek. Saklan! Maymıl urlarga yarata."
Dulkınlandıra torgan hal!
Maymılnı räsemgä töşerergä hazerlänäm.
Kameranı çitlekkä kertäm dä,
ber räsem töşeräm. Tagın ber kat çirtäm.
Öçençe räsemne töşergändä
maymıl sikerep töşä dä,
kameramnı kulımnan tartıp ala.

Apa ilerä, Cili örä. Et çitlekkä kerergä tırışa,
läkin apa anı bavınnan tartıp kıçkıra:
– Ul pıçrak maymıl. Betläre dä bardır.
Bili! Yakınına barma.
Tiz genä pudelne çantasına tıga.
Et örüennän tuktıy.

Min maymılga bik kızam.
Çitlek räşätkäsen ike kulım
belän dañgırdatıp selketäm.
Maymılga yämsez süzlär kıçkıram.
Bähetemä apa miña dikkat itmi.
Yämsez süzlär söylärgä äni miña rohsät birmi.

Sofia gına tınıç. Miña äytä:
– Tukta. Sügenep torma. Faydası yuk.
Maymıl barıber söyläveñne añlamıy.
Läkin min Sofianı tıñlamıym.
Maymıl kameramnı vata inde dip kurkam.
Kameramda bik küp matur räsemnär bar.
Maymıl botakka utırıp, kameram belän uynıy.
Kameramnı teşli. Min kıçkıram:
– Tukta, idiot.
– Sin üzeñ idiot, Sofia mıgırdıy.
Maymıl döresen äytkändä marakatt.
Kameranı aşap bula dip uylıy.
Maymıl kameranı idängä bärä.
Böten gäüdäm suınıp kitkänne sizäm.

Bülem 11

Maymıl atlap aska töşä.
Kameranı cirdän kütärä.
Anı tırnıy, agaçka kaga.
Tümäsenä kat-kat basa.

Kameram vatıldı inde, şik tä yuk.
– Kameranı kokos çiklävege dip
uylıy yäki başka
ber katı çiklävek, Sofia hıhıldıy.
– İsem kitmi. Kameramnı gına telim
äytep, Sofianıñ süzen büläm.

– Sofia Elenora, karauçı tabarga kiräk,
dip ber nişlärgä dä belmiçä Bibinur apa kıçkıra.
– Sin genä bar, Sofia cavap birä.
Apa çantasın idängä kuya, eçendä Cili.
Annarı maymıllar yortınnan
yögerep çıgıp kitä.

– Filip, hayvan bakçasınıñ haritası sindä bit?
Sofia sorıy. Anı miña bir.
– Harita belän maymıl arasında nindi bäyläneş
bar ikän, dip acäplänäm.
– Bir anı monda,
Sofia pışkırtıp äytä.

Nigä anarga harita kiräk,
min añlamıym,
alay bulsa da biräm.
Sofia kulın räşätkä arasınnan kertä dä,
haritanı selki.

Maymıl kamera çäynävennän tuktıy.
Yakınrak kilä.
Harita anı kızıksındıra kebek.

– Kameranı monda bir, maymılga kıçkıram.
– Äkren tor, Sofia kisätä.
Maymıl kurkınıp ölgerä dä,
agaçka sikerep kaça.

Sofia haritanı tagın selki:
– Monda kil, yomşak kına endäşä.
Maymıl saklanıp kulın
haritaga taban suza.
– Kameranı miña bir, Sofia tübän
tavış belän äytä.

Maymıl başın kırıyga sala.
Uylana da kolak artınnan kaşıp ala.
Yuk, ul telämi.

Ul agaç botagında utırıp kına tora.
Bezgä şiklänep karap tora.

Kameramnı berkayçanda ala almıym.
Tege yünsez maymıl
minem şäp kameramnı
üzendä totarga teli.
Min maymıllarnı yaratmıym.

– Ännäneñ çantasında ber
kapçıp çiklävek bar, Sofia pışıldıy.
Apanıñ çantasın kütärä dä kazına.
Çiklävek yuk.
Cili maymılnı tagın kürä dä örä.

– Tukta! Sofia äytä.
Bolay tavışlarga yaramıy.
Kem bulsa sine kürer dä,
bezne öygä ozatır.

Cili maymılnı kürmäsen dip
Sofia zipperne tagın yaba.
– Kesämdä laku bar,
läkin ul maymıllarga yahşı tügel.
Yäşelçä, çiklävek yäki cimeş kiräk,
Sofia tavış belän uylana.

– Hayvannarnı aşatırga yaramıy.
Belderü taktasında şulay yazılgan, äytäm.
– Dimäk, kamerañnı berkayçan da
alalmıysıñ, Sofia äytä.

Bülem 12

Cimeş? Kapılt itep isemä töşte.
Mindä cimeş bar bit. İrtä belän,
öydän kitkändä, äni biştäremä
ber banan kuygan ide.
Banannı çıgaram da anı Sofiaga biräm.
Ul anı beraz arçıy da çitlek eçenä suza.
– Bu banannı tämläp kara,
teleñne yotarsıñ, maymılga äytä.
Maymıl agaçtan sikerep töşä dä,
banannı alırga tırışa.
Sofia kulın tiz genä kire tarta.
– Yuk, äle, yılmayıp äytä. Başta kameranı
miña bir. Annarı siña banannı birermen.

Maymıl arkasın kaşına da uylana.
Ber kulı belän çitlek räşätkäsennän
totıp tora, ikençe kulında kamera.
Banan kübräk kızıksındıra.
Kameranı kulınnan cibärä dä,
ul idängä çitlek räşätkäse yanına töşä.
– Kütär, Sofia miña pışıldıy.
Şunnan uk kütärep alam.
Tagın da kamera belän uynıy başlamasın gına.
Maymıl banannı ala. Atlap-atlap agaçına kayta.
Anda banannı arçıy da, aşap kuya.

Bülem 13

Sofia kameranı kulımnan ala.
Töymäsenä basa.
Kamera vıjıldıy.
Maymıl utırgan aşıy.
Anı räsemgä töşerä.
– Kamerada teş ezläre bar,
läkin eşli, Sofia belgertä.

Apa hayvan karauçısı belän eçkä atıla da:
– Maymıl tegendä.
Ul Filipneñ kamerasın aldı, kıçkırıp äytä.
– Kamera mindä, kütärep kürsätäm.
Kameramnı kire alalganım öçen
rähatlänep kittem häm şatlandım.
– Vatılmagan. Teş ezläre genä bar,
yalgap cibäräm.

Kemneñ kamerasında teş
ezläre bar ikän!
Şatlıktan köläsem kilä.
Berkemneñ dä kamerasında
maymılnıñ teş ezläre yuk!

– Böten zooparknı yögerep äyländem,
apa pufıldıy-pufıldıy añlata.

– Tınıçlanıgız, hayvan karauçı äytä.
Mäsäläne niçek hal ittegez, anı añlatıgız.
Sofia banan turında añlata.
Banan aşatkanı öçen abıy açulanır dip uylıym.
Yuk, ul kölä genä.

– Osta, tapkır ikänseñ, abıy äytä.
Sin hayvannar turında küp beläseñ, küräm?
– Min hayvannar yaratam.
Hayvannardan kızıgrak närsä yuk.
Min hayvannar tabibı bulırga telim,
veterinar, Sofia därtlänep añlata.
– Monda eşkä rahim it.
Bezgä yahşı veterinarlar kiräk, karauçı äytä.

Bibinur apa süzne bülä:
– Sofia Elenora äle keçkenä.
Aña äüväl mäktäben tämamlarga,
annarı universitetta ukuların
dävam itärgä kiräk.
– Min beläm, Sofia üzsüzlänä.
Veterinär bulırga uylıym.

– Äybät. Añlaşıldı, karauçı äytä.
Sofianga kul birä dä, yulın dävam itä.
Sofia bik gorur kürenä.
Min dä täesirlänäm,
ämma läkin hisläremne kürsätmim.

Sofia hayvannar turında
minnän küp kübräk belä.

Kuzinım şundıy belemle
bulganga gorurlanam.
– Rahmät. Kameramnı
kotkarganıñ öçen rahmät,
mıgırdanıp Sofiaga äytäm.
– Berni tügel, Sofia cavap birä.

Äle Sofianıñ çınnan da
küp belgänen añlıym.
Miña kübräk öyränergä kiräk.
Anı da añlıym.

Kameramnı yahşırak
saklap totarga kiräk.
Maymılnıñ anı eläkterüe
dä minem üz hatam ide.

Apa Ciline çantadan
alıp çıgara da cibärä.
Ul maymılga örä başlıy.

Maymıl banan kabıgın
tota da Cilineñ östenä bärä.

Bülem 14

– Äle min ber çaşka kahvä
eçär idem, Bibinur apa äytä.
Ul gına mesken nervalarımnı tınıçlandıra.
Bötenläy bettem.
– Kauşangaç, ännämneñ
haman da aşıysı kilä, Sofia añlata.
– Minem dä äniyemneñ açuı kilgändä yäki
kurkınsa aşıysı kilä, äytäm.

İskärmästän Sofia yılmaya.
Berençe tapkır anıñ yılmayganın küräm.
Yılmayganda ul çınnan da söykemle.
– Min waffle telim.
Häm dä tuñdırma belän,
Sofia kıçkırıp cibärä.
– Min dä telim.
Min şokolad belän, şatlanıp äytäm.

Hayvan bakçasınıñ kafesına barabız.
Apa zur çaşka kahvä belän
kaynatmalı kümäç ısmarlıy da:
– Miña äzdän ber litr kahvä kiräk.
Bolay huştan kitäm, dip añlata.
– Yuknı söylämä! Sofia mıgırdıy.
Sin bik ciñel huştan kitmiseñ.

Kafenıñ işek aldındagı
ber östäl yanına barıp utırışabız.
Berkem dä yuk dip äytep bula.

Sofia belän wafflelarıbıznı aşap kuyabız,
läkin apa aşıkmıyça gına kahväsen eçä.
Cili apanıñ ayak töbendä yatkan,
borının täpiläre östenä kuygan.
Arıganga ohşıy.

Bibinur apa muyınçagın alıp kuya da:
– Äle yal itä alasıñ, äytä.
Kara nindi matur koşlar,
barmagı belän kürsätä.
İñ maturınıñ koyrıgında ozın kaurıylar.
Ul fazandır?

– Ännä, ul koş tavis, Sofia äytä.
Tavis tomşıgın aça da,
tonık tavış belän kıçkırıp cibärä.
Apa siskänep kitä dä:
– Oy, nindi yämsez kıçkıra.
Öräk tavışı kebek.
Koş niçek bolay şomlı kıçkıra ala?

Ber çarlak havadan atılıp töşä.
Ul apanıñ kümäçen urlarga tırışa.
– Kül çarlagı, Sofia äytä.

Anıñ başı kara.
Bak! Änä, tagın kilä, kürsätä.
– Yaman koşlar, apa kıçkıra da,
kulları belän koşnı kua.
Çarlak oçıp kitä.

Yanıbızdagı östäldä kargalar häm
çıpçıklar sikerenep tora.
Anda kemder aşagan da,
ikmäk valçıkları küp itep kalgan.

– Karagız, kargalar nindi matur koşlar,
Sofia äytä.
Kameramnı ala da,
äkren genä koşlar yanına bara.
Cili aña iyärä.
Ul eskämiyä östenä sikerä dä, örä.
Koşlar oçıp üz yullarına kitälär.

– Alarnı kurkıtırga kiräkme ide? Sofia sorıy.
Cili koyrıgın cilferdätä.
Bibinur apa äytä:
– Zihenle et.
Koşlar häryaknı pıçıratalar gına.

Tuydırgançı kıçkıralar da.
İskärmästän kafeda närsäder şaulıy.

Bülem 15

Kafedan halık yögerep çıga.
İñ berençe ozın çäçle kız çıga.
Ällä nindi keçkenä hayvan bezne
sikerep uzıp kitä. Närsä ikänen kürergä
ölgermim, läkin Sofia belä:
– Mangust, dip därtlänep añlata.
Äle min dä anı küräm. Ul körän tösle,
zur as sıman. Koyrıgı kalın häm ozın.

Cili anıñ artınnan atılıp kitä.
Kıska ayakları cirne döberdätä.
– Tukta, apa kıçkıra. Ozın çäçle kız häm ber-ike
karauçı taudan aska taban yögerälär.
Alar mangustnıñ bezne uzgıp kitkänen
sizep ölgermilär. Başka yakka baralar inde.

– Tiz genä, Sofia kıçkıra.
Ciline totıp bäylärgä kiräk.
Ul mangustnı teşläp üterergä mömkin.
Filip sin uñga kit, min sulga kitäm.
– Sofia Elenora, yaramıy, apa kisätä başlıy.
Bez anı işetmibez. Tänä, Cili belän mangust.
Yuk, tagın yugaldılar.
– Tukta, Cili, kıçkıram. Monda kil! İkese dä
yugaldı. Tın alırga tuktıym. Kaya kildem ikän?

Bülem 16

Biredä zur, biyek, pıyala divarlı çitleklär.
Össläre açık. Dimäk, koşlar öçen tügel.
Koşlarnıkı tübäle bula.
Kaya taban barırga ikän dip uylanıp toram.
İke yul bar. Kaysın saylarga?
Cilineñ örgänen işetmim inde.
Ul artık yırakta inde. Uñgamı kitim, sulgamı?
Şunda uylanıp torganda
bik kızık närsägä küzem töşä.
Ber çitlektä, cirdä, ni bulsa ak yata.
Zur tunga ohşıy. Tun kıymıldana. Avızı açıla.
Zur, açık, kızıl tamagın häm
ike ütken algı teşen küräm.

Oy! Tun dönya zur mäçe ikän.
Äkren genä yatkan urınınnan tora.
Täpiläre zur. Koyrıgı bik ozın. Koyrık oçı kara çuk.
Mäçeneñ tagın da avızı açıla.
Min dä isnämiçä tora almıym. Üz-üzemä äytäm:
– Filip, siña äle yoklarga yaramıy.
Ciline tabarga kiräk.
Mangustnı teşläp üterergä ölgermäsen genä.
Çitlek yanında beldermä.
Kızıksınıp karıym. Berkayçan da
elegräk mondıy mäçe kürgänem yuk ide.

Beldermä taktasında yazılgan: Akbars.
Mäçe bötenläy ak tügel ikän.
Tunında kara taplar bar.
Äle kiyerelä dä, çitlekne yörep äylänä başlıy.
Äkren häm yomşak täpili.
İnde yämle häm zifa buylı!
Min mondıy näfislek berkayçan da
kürgänem yuk ide.
– Sin iskitkeç matur, akbarska äytäm.

Kameranı çıgaram.
Äle! Akbars nak aldımda baskan.
Räsemgä töşeräm dä, kamera utı örelep ala.
Flashne sünderergä onıtkanmın. Akbars tuktala.
Yäşkelt küzläre belän mine küzätä.
Kuzgalmıy, läkin mırıldıy.
Kurkıtır öçen koyrıgın selki.

Akbars kurkınıç. Min anı yaratam da,
beraz anardan kurkam da.
Uylap karaçı, ul keşe aşasa!
Şöker, çitlekneñ divarları pıyaladan.

– Akıllı mäçe. Açulanma.
Flash kenä ide bit, äytäm.
Akbars tagın mırıldıy da,
arkasın miña äyländerä.
Kullarım kaltırıy. Kinät Cilineñ örüen işetäm.

Bülem 17

Kameramnı kesämä kuyam da,
örgän tavışka taban yögeräm.
Tavış kayan kilä soñ?
Äle Ciline küräm.
Ul ber çitlek aldında kotırınıp örä.
Çitlek yanına baram da,
ul seläüsengä örä ikän dip küräm.

Seläüsen akbarska karaganda keçkenäräk.
Koyrıgı da bik kıska, özek kenä.
Saklanıp Cili yanına baram.
Miña bit anı totarga kiräk.

Äle tota almasam, berkayçan da tota almıym!
Eşem uñmıy.
Ul bik osta kulımnan kaça.
– Bire kil, Ciligä kıçkıram. Mine tıñlamıy.
Yakında bulganımnı kürmägängä salışa.

Seläüsen çi it aşıy.
İt isen Cili sizä torgandır.
Şunıñ öçen kotırıngan.
Açıkkandır inde.
Berniçämä tiz adım atlıym da,
Cili östenä taşlanam.

Ul sikerep kitä dä,
min lap itep korsagım östenä yıgılıp töşäm.
Cili mıskıllap kölgän kebek örä.
Ayagürä toram.
Sul tezem avırta.
Anı baya taşka bärdem bit.
Yögergändä aksıym.

Cili mine baytak açulattı.
Tagın tegendä!
Arıslannar çitlege yanında mangustnı kua.
Turılarına citkäç uk, ikese dä yugala.

Min arıslannar yaratam.
Alar kurkınıç.
Alarnı räsemgä töşerergä telim dä,
äle ölgermim.
Cili kaydadır yıragrakta kotırınıp örä.
Sofia andadır.
Cilineñ kayışı anarda, ul etne totsın.
– Sofia, kıçkıram.

Cavap yuk. Min yapa-yalgız.
Yuk, min yalgız tügel ikän.
Mangust kinät karşıma yögerep çıga.
Ul ällä närsäne kua.
Ciline tügel. Pudel soñ kayda?
Berkayda da kürenmi.

Bülem 18

Ällä närsä ozın kolaklı, körän tösle,
sikerä torgan zat. Yort kuyanı, kanin ikän!
Ul tup-turı miña taban kilä. Bik katı kurkıngan.
Min nişlim? Tiz genä uylap kuyam.
Anı mangusttan kotkarırga kiräk.
Ber kulım belän kuyannı kütärsäm, annarı
ikençese belän mangustnı tota alırmın.

Kullarımnı açıp, kuyan yanına yögeräm.
Ul kaçarga tırışa. Bähetemä anı totam.
Tiz genä kuyannı koçagıma alam.
Ul totkannı yaratmıy. Artkı täpiläre belän tibenä.
Keçkenä buluına karamastan köçleräk.
Algı täpiläre belän kükrägemä kaga da,
kulımnan kotılırga tırışa.
Kolakları arkası buylap katı yabışkan.

Mangust minem tirämdä biyep tora.
Pış-pış tavışlap biyekkä sikerenä.
Äle küräm, ul körän belän ak tösle.
Mangust ta, döresen äytkändä,
baytak söykemle. Borını oçlı.

Mangust kuyannı teşlärgä tırışa,
amma kuyan urınına mine teşli.

Ütken teşläre belägemne cärähatläp
yara kaldıra. Ul avırta, kanıy başlıy.
– Ay, kıçkıram. Kuyan kulımnan ıçkına.

Cirgä sikerep töşä dä, mangust artınnan çaba.
Kuyannı tagın totarga kiräk.
Bolay anıñ canı kurkınıç astında.
Mangust belän kuyan öçen yarışabız.
Mangust kuyannı totam digändä,
min eläkterep alam.
– Tukta, şaulama, mangustka kıçkıram.
Mangust çälteremne teşli.
Miña Sofianı yäki başkasın tabarga kiräk.
Kem bulsanı kem mangustnı tota ala.
Ber vakıtta kuyannı kotkara häm dä
mangustnı tota almıym min. Miña yärdäm kiräk.

Yögerä başlıym.
Kaysı yakka yögergänemne belmim.
Yırakta aldarak tavışlar işetäm. Kemder kıçkıra.
Anda taban köçemnän kilgän kadär tiz yögeräm.
Mangust artımnan kilä dä, çälteremne
çemetep ala. Min abınıp kitäm.
Niçek tä anardan kotılalmıym.
Äle inde tubıgımnı dä teşli.
Kayda böten keşelär? Nigä häryak tındı?
Kuyan koçagımda tavışsız tora.
Min aptırap kalam. Üldeme? Kısıp üterdemme?

Bülem 19

Kuyannı arkasınnan sıypıym.
Ayagürä köçkä tora alam.
Kinät yılıysım kilä.
‒ Akıllım, ülmä, mıgırdanam.

Annarı kuyannıñ yöräk kagışın sizäm.
Ülmägän. Yäşi, läkin bik katı kurkıngan.
Şunıñ öçen tıp-tın tora.
Kara küzlären yomgalap tora.
Söykemle. Mañgay çäçe bar.
Ber kolagı beraz yırtılgan.
Yöräge äle äkrenräk suga.
Artık kurkmıy. Yäki dä bik kurka.
Yöräge tuktarga tora?

Mangust tagın kuyannı teşlärgä tırışa.
Yırakka sikerä. Kuyannı kotkarırga kiräk.
Niçek buldıra alam ikän?
Beraz gına açık kalgan işek küräm.
Şunnan yögerep keräm dä,
işekne yabıp kuyam.
Läkin ber mäsälä bar.

Niçek kerergä?
Mangust artımnan kerälä.

Belmim, amma tırışırga kiräk.
Häm dä tiz buldırırga kiräk.
İşek yanına citkäç, kuyan eçemä tibenä dä,
kulımnan kotılıp kitä.
İşektän atlap eçkä kerä.
Osta kuyan! Eçtä kurkırga kiräkmi.
Mangust tabanımnı teşläp ala.
Ul kuyan artınnan citärgä tırışa.
İşekne mangustnıñ borını aldınnan,
kalgan köçem belän,
şap itep katı yabam.

Mangust tışkı yakta kala.
İşek räşätkäsennän kerergä tırışa,
läkin sıymıy. Yämsez tavışlana.
Buldırdım. Kuyannı kotkardım!
Tirän genä sulap alam.
Böten gäüdäm kaltırana.
Belägem kanıy. Kannı tuktatır öçen
kulyaulık kiräk. Kesämne kazınam.
Külmägem kan belän buyala.
Kesämdä kulyaulık yuk. Haman şulay!

Biştärem kayda? Äle miña biştärem kiräk,
läkin ul apam yanında kafeda kaldı.
Äni haman biştäremä ber paket
kägaz kulyaulıkları kuya.
Häm dä bez kayda?

Bülem 20

Külmägemdäge kannı sörtep alam.
Äni açulana inde, läkin
äle berni dä başka eşli almıym.
Kannı tuktatırga kiräk.
Belägemne gäüdämä karşı kısam.
Külmägem cılına da yüeşlänä.

Nigä borınıma bik sası is bärelä?
Äle genä sizäm, min ikän çitlek eçendä.
Bu çitlek artında tagın ber zurrak çitlek bar.
– Filip, äle uylarga yaramıy.
Uylasañ, kurkınasıñ gına,
katı tavışka äytäm.

Läkin miña uylarga kiräk. İşek açık ide.
Dimäk, bu keçkenä çitlekkä buş bulırga tiyeş.
Bälki dä monda toruçı hayvan kaçıp kitkän.
Bu mangustnıñ çitlegeme? Yuk, ise başka.
Mangusttan mondıy is çıkmıy.
Zurrak hayvannıñ ezläre cirdä.
Nindi hayvannıñ ezläre ikän?
Kurka başlıym. Tirä-yagıma bagarga kurkam.
Nindi genä hayvan bula ala.
Ezlär zur mäçe hayvannıkına ohşıy.
Uylap kara, ägär dä akbars bulsa?

Bülem 21

Çitlek eçendä toru yaman.
Uylap kara, berkayçan da
monnan çıga almasam?
Uylap kara, berkem dä mine tapmasa?
Hayvan mine aşap kuysa.
Panikaga bireläm,
küñelem uynıy başlıy.
– Yärdäm, kıçkıram. Yärdäm!
Kem dä mine işetmi.
Mangust ta kürenmi.

Saklanıp kına işekne açarga tırışam.
İşek biklängän.
Biredä hayvannar böten omerlären
räşätkä artında yäşilär.
Härkön halık alarnı
kübäüläp küzätep yöri.

Barısı da räsemgä töşerälär,
barmakları belän kürsätep toralar.
Äle mine kem dä karap tormıy.
Barısı da karap torganda
nindigä toyıla ikän,
küz aldıma kiteräm dä uylanam.
Yamandır.

İşekne dañgırdatam.
Kuzgalmıy da.
Mangust eçkä kerälmi,
ä min tışka çıgalmıym.
Kuyan kayda?

Cirgä tişek kazıy başlagan.
Çitlektän çıgarga teli.
Ägär dä işek astınnan
ber yul kazıp çıgarsa,
mangust anı tota alır mikän?
Ul, şik tä yuk, yakındadır.
İşek yanında saklap toradır.

Kuyannıñ sikerep çıkkanın gına kötep tora.
Min kuyannı kütärep koçagıma alırga
tırışam, amma ul kaça.
Kolagınnan eläkteräm.
Kolakları bik näzekkä ohşıy,
amma tirese katı, özelmi.

Kuyannı koçagıma kütäräm dä,
kükrägemä kısam.
Çitlektän kaçmasın dip
anı nık totarga kiräk.
Kuyan äkren tora, tavışlarga tırışmıy da.
Başın kultıgıma kaçıra.
Min dä kaçarga telär idem.

Läkin kuyannı totıp torganda,
üzemne rähat his itäm.
– Sin yahşı dus,
kolagına pışıldıym.
Artımdagı zur çitlektä kurkınıç hayvan.
Häryakka kurkınıç is taralgan.

Min kurkınıç
hayvannarnı yaratam.
Alar belän ber çitlektä
torırga gına telämim.
Hayvannarnıñ urını
räşätkälär yäki
pıyala divarlar eçendä
yäki dä akvariumda.

– Min berkayçan da akulanı
kulıma iyäläştererergä telämim,
kuyanga pışıldıym.
Kıskası, kurkam.
Döresen äytkändä,
kurkınıç hayvannardan kurkam.
Anı sin genä belep tor.
Kemgä dä söylämä.
Bolay monnan soñ
miña berkem dä ışanmıy.

Kileştekme?

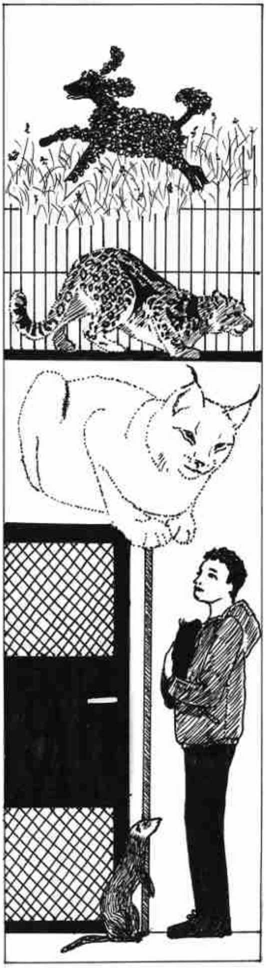

Bülem 22

Kuyan borının tagın da tiränräkkä kultıgıma tıga.
– Kurkınıç tügel, anı pışıldap tınıçlandıram.
Min üzem hiç tä tınıç tügelmen. Hiç tä.
Şundıy kurkam, uylarga da halem yuk.
Alay bulsa da, böten vakıt uylanam.
Telämäsäm dä miyem eşläp tora.
Barısın onıtırga gına telim. Yämsez töş kebek.

Miña nişlärgä kiräk, kinättän beläm.
Çitlek eçendä, cirdä, ber botak tora.
Anıñ belän räşätkägä kaksam,
bälki kemder işeter.
Amma botak yanına kurıkmıyça bara alammı?
Kurkınıç hayvan, hiçşiksez, yakında.
– Filip, saklanıp, äkren genä yöre,
üz-üzemä söylänäm. Ayak oçlarımda yörep,
botaknı barıp kütärep alam.
Annarı işek yanına kire yögeräm.
– Ahmak mangust.
Barısı da sineñ ayebeñ, katı tavış belän äytäm.

Botak belän räşätkägä kaga başlıym.
Çañ! Çañ! Çañ! Kuyan siskänä. Kurkına da,
koçagımnan sikerep töşärgä tırışa.
Tagın ber tapkır räşätkägä sugam. Faydası yuk.

Tavış citärlek köçle tügel.
Katırak tavışlarga kiräk.
Zur çitlektäge hayvannı borçısam, ni bulır?
– Bernindi dä hayvan yuk.
Üzeñ uylap çıgarasıñ, Filip, üz-üzemä äytäm.

Risk alırga kiräk. Citärlek katı tavışlasam,
kemder mine işetep tabar inde.
Räşätkägä katırak kagam.
Sukkan sayın kuyan kübräk kaltırana.
Berkem dä kilmi. Artık kakmıym,
çönki kulım arıdı. Kulnı almaştıram.
Arıgan kulımnıñ köçe ber tapkırdan
artık sugarga citmi inde. Utırıp yal itärgä kiräk.

Şunda ällä närsä arkam artında mırıldıy.
Tübän, kurkınıç tavış.
Şul uk sekuntta Cilineñ örüen işetäm.
Örü tavışı yıraktan kilä.
Anı kıçkırıp çakırırga kiräk. Etlär yahşı işetä.
– Cili, bire kil, kıçkıram.
Örüen yakınraktan işetäm inde.
– Cili, monda, malay! kıçkırıp endäşäm.

Nihayät etne küräm.
Küzemnän yäşlär aga başlıy.
Halem ciñeläyep kitkängä yılıym.
Berniçä tamçı kuyannıñ östenä dä tägäräp töşä.

Bülem 23

Cili dönyanıñ iñ äybät ete.
Monnan soñ berkayçan da anarga açulanmıym.
Sofia çilineñ muyın bavınnan totıp,
artınnan yögerä.
– Sofia, min monda,
köçemnän kilgän kadar kıçkıram.
Cili işek yanına yögerep kilä dä, örä başlıy.
Tışkı yakta mangust kötep yata.
Cili anı kurkıta.
Mangust tagın sikerä dä bii başlıy.
Anısın beldem inde! Ul işek töbendä
böten vakıt kuyannı kötep yatkan.

Cili mangustnı totarga kereşä,
läkin Sofia muyın bavın katı tota, cibärmi.
Äkren genä işek yanına kilä.
– Hey Filip. Oy sine, äytep cibärä.
Sofianıñ küzläre kurku tulı zuraya.
Miña turı karamıy. Arkam artında nider kürä.
Böten tänem boz kebek bula.
Arkamnan suık dulkınnar ütep kitä.
– Oy inde, Sofia tagın äytä dä, annarı kölä.
– Kurıkınma! Äkren genä äylän.
Kurkınıç hal tügel.
Arkañ artında yulbarıs baskan.

Bülem 24

Ayaklarım totmıy. Yulbarıs!
Keşe aşıy torgan kurkınıç yulbarıs.
İşekkä söyäläm. Min yulbarıs çitlege eçendä.
Yakında kurkınıç hayvan bar dip beldem bit.
Hayvannıñ karaşın arkamda sizdem,
läkin yulbarıs bulganın belmädem.

Sofia tınıç kına añlata başlıy:
– Yulbarıs eçtäge çitlektä, ä sin tıştagısında.
Anıñ buyı siña citmi.
Küräseñme, ul nindi matur? sorıy.

Äkren genä äylänäm. Äle yulbarısnı küräm.
Räşätkä ütäli mine küzätä.
Küzläre sarı, borını kiñ.
Mırıldaganda ozın, ütken teşlären kürsätä.

Yulbarıs bik yakında. Ägär dä ike adım alsam,
mıyıgına totına alam.
Yulbarısnıñ täpiläre kuyannıkı kebek zur.
Yuk, yulbarısnıñ täpiläre
kuyannıkınnan zurrak.
Sofia çitlekneñ tışkı yagındagı
beldermä taktasın ukıy.
– Bu Seber yulbarısı, äytä.

Ul döyada iñ zur mäçe hayvannarına sanala.
Seber yulbarısları arıslannan zurrak,
beldeñme? Kübese yulbarıslarnıñ buyı
ike-öç metrga hatle üsä.
Koyrıgı öç metr ozın bulala.

– Rahmät, äytäm. Citte. Anardan is çıga.
– Älbättä, Sofia äytä. Ul bit keçkenä
çitlektä tora. Tışta, urmanda anıñ ise çıkmıy,
çönki ul anda azat yöri.

Yulbarıs kurkınıç ta,
şul uk vakıtta matur da.
Avızı kanga buyalgan.
Küzem kanga töbälep tora.
– Ul hazer gına aşagan,
Sofia barmagı belän kürsätä.

Yırakta arttarak, çitlekneñ ber çitendä
söyäklär häm ber zur kisäk it yata.
Anıñ öçen yulbarısnı elegräk sizmädem.
Ul erägräktäge poçmakta aşap yatkan.
– Äle sine monnan çıgarırga kiräk, Sofia
äytä. Min barıp ber karauçı çakıram.
Kurıkma. Seber yulbarısları ifrat kurkınıç,
amma sin buldırasıñ.
Sineñ haman bäheteñ bar.
Keçkenä peskäy belän küñelle vakıt ütkär!

Bülem 25

Sofia Ciline räşätkägä bäyläp kuya.
Annarı üz yulı belän yögerep kitä.
Min kurkmıym. Kurkudan korıç kebek kattım.
Cavap ta kaytarırga köçem yuk.

Yulbarısnı küzätäm, ul mine küzätä.
Yulbarıs mırıldıy.
Tamagınnan katı mırıldau tavışı çıga.
Sarı küzlären yomgalamıy da.
Başımnı äyländeräm, aña karamıym.
Arkam belän işekkä sılanam.

Şunda yulbarıs avızın aça.
Zur avızı eçendä ozın rät teşlär küräm.
Zur täpiläre belän räşätkäne
niçek kenä ciñel vatala.
Mine aşarga teläsä, anı da eşli ala.
Bälki ul äle dä aç.

Cili çitlekneñ tışkı yagında
mangustka çınıy da örä.
Mangust pudelneñ äylänäsendä bii
dä anı ürti tora.
Nindi ozak ber-berebezne küzätep
torganıbıznı belmim.

Ber yılga toyıla, yuk, yöz yılga.
Kinät tavışlar işetelä başlıy.
Sofia işek yanına yögerä.
– Filip, haleñ niçek? tını betep pufıldıy.
Äle azat bulasıñ. Menä açkıç.

Karauçı abıy da Sofiaga iyärep yögerä.
– Oy! karauçı äytä.
Niçek sin anda çitlek eçenä eläkteñ?
Bez bu keçkenä çitlektän yulbarısnı aşatabız.

İşekne açkıç belän aça.
Çitlektän kuyan koçagımda
abınıp-abınıp çıgam.
Mangust tavışlıy da, biyekkä sikerä.
Kuyannı teşlärgä tırışa, amma
adaşıp minem belägemne teşli.
– Äle citte, açulanıp kıçkıram.

Cili mangust artında örep tora.
Ul Mangustnı teşlärgä tırışa.
Karauçı çitlekne bikli kala.
Sofia Ciline tota. Ul örüennän tuktıy.
Karauçı mangustnı iñsäsennän totıp ala.

– Kara, sin nindi şuk, mangustka äytä.
Minem belän kil. Bez bu kaçkınnı kire
hucasına tapşırabız.

Bülem 26

Mangustnıñ fikere başka.
Ul kirelänep karauçınıñ kulınnan kotıla da,
Ciline teşlärgä tırışa.
Karauçı anı tagın totıp ala.
– Tege mangust, min süzgä kereşäm.
– Ul mangust tügel, Sofia süzemne bülä.
Yalgış karaganmın.
Ul kulga iyäläşkän közän.
– Ul teşli, äytäm.
– Uynıy gına, Sofia äytä. Uynaganda teşli dä.
Läkin sineñ koçagıñda närsä?

– Yort kuyanı, äytäm. Mangust – yuk,
közän kuyannı totarga tırıştı.
Min anı kotkardım.

Sofia kıçkırıp kölä.
– Filip, sin kahraman, äytä.
Közännär kuyan aulıy.
Sin anıñ aşın aldıñ.
İskitkeç tügel, siña açulangan.
Ul töşke aşın aşarga teli.

– Niçek sin anı beläseñ? sorıym.
Pış-pış itep tavışladı da.

– Közän açulanganda şulay tavışlıy ul,
Sofia añlata. Kuyannı miña kürsätçe.
Bik söykemle!
Mañgay çäçe dä bar, dip Sofia äytä dä kölä.
Kinättän küzendä yäşlär.
Kerfeklären sirpep ala.

– Sin yugaldıñ, äytä.
Annarı sine yulbarıs belän çitlektä taptım.
Häm dä sineñ belägeñ kanıy.
– Yulbarıs! äytäm.
Yulbarısnı onıtkanmın.
Anı kürergä dip äylänäm.
Ul räşätkä yanında yatkan,
avızın açkalap tora.

Karauçı kölä.
– Yulbarıs siña kızıksındı gına, äytä.
Ul inde kart häm dä ayruça kurkınıç ta tügel.
Alay bulsa da, yahşı buldı, anarga totınmadıñ.
Ägär dä yulbarıs kurkınsa, kötelmästän
kotırınırga mömkin.

– Min bit yulbarısnı kurkıtırga tormıym,
karşı kuyam. Ul minnän küp zurrak.
– Çınnan da sin kurkıtmıysıñ,
Sofia mıgırdap äytä.
Yulbarıska sinnän kurkırga kiräk ide.

Bülem 27

Ber karsak bina yanında
törkem-törkem halık basıp tora.
Anda berniçämä karauçı
häm dä kafe kunakları cıyılgan.
Karauçılardan berse koçagımnan kuyannı ala.
Kuyannıñ tunına kan tamçılarım töşkän.

İkençe karauçı keçkenä çitlek taşıy.
Közänne anıñ eçenä kuya.
Sofia Ciline koçagınnan cibärä,
ciñe belän küzen sörtep ala.
Cilineñ kayışın nık tota
– Başmaklarıñda kan, miña äytä.

Apanıñ tavışın işetäm.
Yäşel salam eşläpäse küräm.
Halık arasınnan ul etep-törtep yanıma kilä.
– Filip, şöker isänseñ, Bibinur apa kıçkıra.
Sin nişlädeñ? Akılıñnanmı yazdıñ!

Mine katı koçaklıy.
Külmäge häm kömeş tösle çantası
kanga buyala, amma ul anı sizmi.
Eşläpäse cirgä tägäräp töşä.
– Filip altınım, apa dävam itä.

Min bik kaygırdım. Äniyeñ ni äyter?
Oy, yärdäm! Huştan kitäm!

Cili ayagıma sikerenä.
Min çügälim dä,
anı başınnan sıypap alam.
Ul örä, bitemne yalap ala.
– Akıllı et, mine taptıñ bit, äytäm.

Ozın çäçle kız közän yanına yögerä.
Yılagan.
Bite pıçraktan häm yäşlärennän sızıklangan.
– Kitin! Söykemle Kitinem, kız kıçkıra.
– Közänneñ iseme Kitin, karauçı äytä.
Kıznıñ iseme Katarina. Kitin anıkı.
Kitingä daru kadarga yäki veterinarga
kürenergä kiräkkändä
Katarina anı haman bire kiterä.

– Kitingä enä kadarga idek tä,
ul yugaldı da kuydı.
Bähetebezgä, sin anı taptıñ.
– Közännär azat bulganda
başka hayvannarga bik küp
zarar kiterä alalar,
ikençe karauçı añlata.
– Kitin mine taptı, çıray sıtıp äytäm.
Bez ber-berebezne yaratmıybız.

Bülem 28

Sofia ber kulyaulık çıgara da,
belägemdäge kannı sörtep ala.
– Közän Filipne niçä tapkır teşlägän,
karauçıga äytä.
Belägenä közänneñ teşlävennän
yogışlı mikroblar kerä alamı? sorıy.

– Yuk. Közänneñ teşläre
bik ütken, karauçı äytä.
Yaraga bernindi dä bakter kermi.
Läkin alay bulsa da, Filip,
yarañnı arularga häm dä
belägeñe bäylärgä kiräk.

– Kuyannı nişlätäsez? tınıçsızlanıp sorıym.
Közängä birmisezder?
– Tunındagı kannı yuıp alabız da,
anı başka kuyannar yanına iltäbez,
karauçı äytä.
Ul kaninnar tavında tora.
Bu kuyan annan yış-yış
üzenä yul kazıp kaça.
Kaninnar tavınıñ tışkı yagındgı
macaralarnı yarata,
karauçı añlata.

– Min kuyannı öyemä ala alammı?
sorap karıym.
Çitlektä totsam, ul annan kaça almıy.
Biredä sezgä anardan barı tik azap kına.

– Äniyeñ kuyannar yaratmıy,
apa süzne bülä.
Alar öydä bar närsäne çäynäp beterä.
Kuyannar kabellär yarata.
Komputerıñnıñ kabelen teşläp özä ala.
Minem ber dustımnıñ öy kuyanı bar…

– Kuyan biredä rähaträk yäşi,
karauçı süzne bülä.
Ul çitlektä yäşärgä künmägän.
Häm dä ul başka kuyannar
belän torırga yarata.
– Kızganıç, äytäm.
Min kuyan bik telär idem.

Karauçı kuyannı koçagına ala.
Katarina közänen çitlektä taşıy.
Bezgä iyärep hayvan karauçılarnıñ
bülmäsenä kerä.

Karauçı yaramnı arulıy da,
çüpräk belän bäyläp kuya.
Artık inde bik avırtmıy.

Külmägemdäge kannı da
yuarga tırışam.
Sofia miña bulışa.

Közän niçä tapkır teşlägän öçen
Katarina minnän afu sorıy.

– Kitin uynaganda mine dä teşli,
Katarina äytä.
Belägen kürsätä.
Belägendä közänneñ ütken
teşlärennän kalgan
niçä ez bar.
Annarı Katarina tınıçsızlana.
Mañgayı cıyırıla.

– Et teşlägännän Kitingä
nindi dä hastalık yokmastır?
dip karauçıdan sorıy.

– Uylamıym. Läkin Kitingä ni
bulmaska ukol birä alabız.

Karauçı apama taban äylänä.
– Nigä sez hayvan bakçasına
et kiterdegez? karauçı sorıy.
Ul katı tıyılgan.

Bülem 29

Bibinur apa kızarına.
– Bu bit bik bäläkäy, äytä.
Bili nindi dä usallık eşlämi.
– Közänne teşläp üterä ala ide, karauçı äytä.
Pudellar osta auçılar.

Apa tagın da kübräk kızarına.
– Min uyladım…, söyli başlıy,
läkin karauçı anıñ süzen bülä:
– Etlär biredäge hayvannarga
kurkınıç hastalıklar kiterä alalar.
Hayvannarnıñ da et öçen kurkınıç
hastäleklären bula ala.
Şunıñ öçen monda etlär
kiterergä yaramıy.
Bezgä hayvannarıbıznı da,
etlärebezne dä epidemiyälärdän
saklarga kiräk.

– Anı min belmädem, apa mıgırdana.
Ber mizgel äkren tora.
Annarı kotı oçıp kıçkıra:
– Bili hastälängän bulsa?
Anı şunnan uk veterinarga
kürsätergä kiräk.

– İñ başta Filipkä belägen hastahanägä barıp
kürsätergä kiräk, karauçı äytä.
Anıñ belägen sanlı-saplı dävalarga kiräk.
Annarı etegez belän veterinarga bara alasız.
– Bezgä Filipneñ änisenä
şaltıratırga kiräkter, Sofia äytä.
– Min şaltıratam, Bibinur apa äytä.

Apa Ciline tagın çantasına kuya da,
zipperen yaba.
– Äkren utır, Ciligä kisken äytä.
Siña kotıru avırui yäki
başka kurkınıç hastalık elägergä mömkin.

Apa änineñ eş urınına şaltırata,
läkin ni bulgannı añlatmıy.
Beraz soñlıybız gına äytä.

Apa eşne akıllı başkardı.
Anıñ öçen rahmät ukıym.
Min änigä älegä barısın da añlatırga telämim.
Minem kanlı kiyemnäremne kürgäç,
älbättä, äni kurkına.
– Äniyeñ sineñ belän söyläşergä teli,
Bibinur apa äytä.
Telefonnı miña suza.
Änigä ”hey” äyter aldınnan,
öç märtäbä yotınam.

Bülem 30

Äni miña, älbättä, açulı.
Nervalı tügel, hiç tä. Arıgan gına.
– Filip, tagınmı kotırındıñ?
äni tirän sulap äytä.

– Beraz şulayrak buldı şul.
Bezgä hastahanägä barırga kiräk.
Ni bulmaska.
Kurkınıç tügel.
Minem halem yahşı, äytäm.

Äni tagın tirän sulap ala.
– Siña haman ni bulsa bula.
Öygä kaytkaç añlatırsıñ.
Sezne hastahanädän kilep alıymmı?
Yäki ätiyeñä şaltıratkanımnımı
teliseñ? sorıy.
– Yuk, kiräkmi. Taksi alalabız.
Sau bul! diyäm.

Tagın ni bulsa sorarga ölgermäsen dip
telefonnı tiz genä yabam.

Hastähanägä barganda Sofiaga äytäm:
– Mine kotkarganıñ öçen siña rahmät.

Siña häm Ciligä.
Sin batır. Yulbarıstan kurkınmadıñ.
Häm dä sin hayvannar turında küp beläseñ.

– Sin dä batır ideñ, kuyannı kotkardıñ,
Sofia citdilänep äytä.
Bolay közän anı aşap kuygan bulır ide.

– Tagın da zooparkka
barırga kiräk, Sofiaga äytäm.
Yulbarısnı häm arıslannı räsemgä
töşerergä ölgermädem.
Läkin akbarsnı şäp räsemgä töşerdem.
– İrtägä härhaldä barmıysız, apa kıçkıra.
Älegä miña kalsa hayvan bakçası citte.

– İrtägä akvariumga baralabız,
täklif itäm.
– Älbättä, Sofia äytä.
Beldeñme, yulbarıs akulanıñ teşläre
omere buyı üsä?

– Häm dä ifrat ütkennär, äytäm.
İkebez dä köläbez.
Sofia kölgändä söykemlegä ohşıy.

– Sez ike ahmak, Bibinur apa äytä.
Huştan kitäm!

Filip kurkınıç hayvannar yarata.

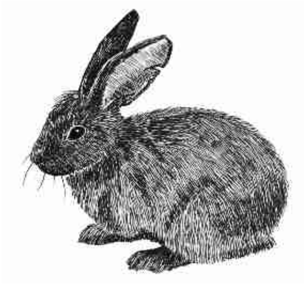

Ul hayvan bakçasında kaninnıñ canın kotkara.

Annarı Filip ber çitlekkä yabılıp kala. Çitlektä bik kurkınıç hayvan tora.

Filip annan niçek kotıla?

978-952-7334-36-2

ISBN 978-952-7334-36-2 (Kägaz kitap)
ISBN 978-952-7334-37-9 (PDF)

bokpil.eu

1 ciñel tel